Број 56 У Новом Саду, у уторак 11. марта 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан данута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот, а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чанића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Седница управног одбора српске народне радикалне странке.

Ср. Карловци, 9. марта.

Данас је управни одбор српске народне радикалне странке имао седницу. Посвршавао је многе текуће послове, а иначе је утврђено и ово:

Српска народна радикална странка имала је при прошлим изборима да се бори противу хрватско српске коалиције и њеног новца, против Старчевићеве странке права, као и против власти, које су свим силама помагале коалицију.

И ако српска народна радикална странка није постигла успеха у мандатима, она је добила на бирлишту неборимо доказа, да је у народу српском врло знатно ојачала и да се већина Срба бирача слаже са програмом и са гледиштем српске народне радикалне странке.

Управа српске народне радикалне странке сматра одгађање сабора краљевине Хрватске и Славоније као неуставно, осуђује држање српских самосталних листова у српском питању као несрпско, а иначе ће се држати у својој тактици и на даље оне декларације, коју је донела пре саборских избора у Загребу 12. (25.) новембра прошле године.

(Та декларација гласи:

„Поред свих тешких политичких прилика, у краљевинама Хрватској и Славонији српска народна радикална странка стоји на становишту, да до успеха могу довести само велика начела, која се и у променљивим фазама дневне борбе никад не губе из вида. Стога управа српске народне радикалне странке и овом приликом изјављује, да ће се странка у духу свога програма борити за права своје домовине и за права српског и хрватског народа, а имати при том на уму, да та борба не сме бити једнострана него мора имати за основу општу корист. Српска народна радикална странка увиђа, да користи и права српског и хрватског народа као и користи и права краљевине Хрватске и Славоније треба да стоје у вези са користима краљевине Угарске. Према томе борба за корист српског и хрватског народа за корист Хрватске и Славоније треба да се наслони на борбу, која се тиче опште велике користи свију земаља под круном св. Стевана. Кад је српско-хрватска коалиција повела политику, која није водила довољно бригу о народу српском нити о напред истакнутим начелима, српска народна радикална странка била је принуђена изаћи из те коалиције. Данас где српска народна радикална странка води према сваком независно своју борбу, мора имати на уму велику политику, која је изражена у њеном програму: Сваком своје, а не борбу свију против свакога. Српска народна радикална странка радиће на томе, да се створе такови односаји који ће омогућити бар главне основе даљем раду у напред поменутом правцу.“)

* * *

Средишни одбор српске народне радикалне странке, на састанку своме у Сремским Карловцима 9 (22) марта 1908. г., одлучио је и по одлуци тој, позивају се све месне организације српске народне радикалне странке, да што пре одрже месне своје скупштине и да изаберу на тим скупштинама по двојицу чланова својих, који ће заступати месну организацију своју на главној скупштини. Имена изабраних заступника нека се одма после избора пријаве председнику српске народне радикалне странке, доктору Ђоки Красојевићу адвокату у Карловцима, а управни одбор странке ће означити место и дан главне скупштине.

У местима, где није спроведена организација странке, нека се учини то што пре и одма, после организације нека пријаве поверенике председништву.

Хртковачком облегату Васи названом „наше дете №. II.“

Е мој Вајо, Вајо, да си седео с миром и да си ћутао не би се казао. А овако видим, да је ушла штржавица и у тебе, видим да те је нова „Каријера“ опила стога хоћу да те мало освестим, да не би и сувише дао одушке твоме родољубивом натухњу.

Боже мој ко би се томе могао надати, да ћеш ти тако брзо поклизнути и за љубав мандата поничити се, да будеш самосталац. Је ли бога ти, шта код тебе значе речи „светске битанге“ јесу ли то можда речи којима ти некоме тепаш, јер ако је тако онда си ти већ одавно волео самосталце, јер си их таким и сличним именом редовно китио. Знаш ли негдашњи твоји пријатељи крстимо се и левом и десном од чуда и говоримо: „Не знамо ко те је крстио, али да те је сто пута крстио или венчао Чика Стева не би се могао више уметнути на њега.“

Оно истина ми можемо да схватамо и твоје фамилијарне околности, човек си ожењен и имаш породицу, па су ти и потребе веће, али опет, опет, могао си се друкче испомоћи, виси морао одмах у блато. Па онда, ко те врага тера, да на конгресу у Загребу мешаш и пештанску омладину, као да и ми симпатишемо са самосталцима. Знаш добро, да како ко зине он одмах скреше: „не треба се чудити сиротој деци, када жаве у једној вароши са чика-Стевом, морају бити његових начела“. Сада опет и ти — хотећи валда онако мамурни после избора — коју паметну рећи, вабиш да је будимпештанска омладина наклоњена самосталцима Оно истина ми смо с њиховим посланицима пили у „Бузелки“ код „Шолца“ „Криста“ и „Osbudaváru“ али то још не значи, да смо ми самосталци. Остави нас, молим те на миру јер ти ма шта да речеш о нама неће ти се веровати, јер ти си увек говорио да си радикал а где ти си више него самосталац Знаш, драги Вајо, тако сам се разочарао, да не могу, да верујем, да си ти онај стари Вајо. Но готову не верујем, да се ти зовеш Васа или на пример, да се твој син зове Милан, него ми све дође да се зове Морис

Оно није, да речем, да ме се то тако чини, валда, због тога што га ниси крстио у нашој српској цркви, или зато што му је мати Мојсијеве вере, него због тога што знам да је и твојој самосталској братији наша автономија шугава, па према томе им је и вера девета брига. У њихову друштву, бојим се, да ћеш ти још већма отупити према нашем лепом православљу, те можеш лако — како си почео — отићи у безверце или у мојсијевце. Опрости ми што сам тако искрен, али твоје околности и политичка преврћљивост улека ми зебњу, да си ти за љубав мандата кадар свашта учинити. Знаш, једва чекам, да те видим, јер се све бојим да ће ти самосталци одсећи парче носа као залогу за твоје ново „начело“. Немој то да дозволиш, јер ко зна да нећеш још који пут променути вером, хоћу ли рећи начелом, па ће ти и онда требати. Не нагли, док боље не сагреш, онда ћеш бити и паметнији, јер знаш како наши веле: „Под ноћ тикве цветају“.

Дакле још једном, драги Вајо, паметно се владај и не истрчавај, да се сувише не обрукаш, и што је најглавније не дај носа ни за што, јер би твоја лепша половина могла покренути још развод брака (т. ј. грађанског).

Будимпешта.

Твој приша А.

Наседаније намет проте Маширевића у Чортановци.

Пишу нам из Чортановаца: Пре неколико дана добије наш председник црквене општине званичан акт, у коме се јавља, да ће у понедељак 10. о. м. прота Јеремић доћи да прегледа стање наше црквене општине. Наш несретни поп Вуле Вуковић, да би исмејао нас и закониту конзисторију, одјури одма у Карловце и јави сабраћи да је дошао званичан акт, те да предухитре и измеју све ово, нека намет прота Маширевић дође пре Јеремића, а он обећа да ће са својим сабратом нашим учом Ј. Гајићем спремити терен за то, да све добро прође. — У суботу 8. о. м око четврт на четир несретни поп Вуле смунђа за пет минута вечерње, седе у кола и одјури у Бешку по намет проту, те га довезе на својим колима, и то онако испод жита да их неко од нас не види. „Све по леду да их не познаду“.

Ми смо тиме требали бити исмејани од нашег лисца попе, који је мислио, нико неће од нас видити, — председника ћу преварити, — па намет проту одвести у школу, затим отворити црквену касу, прегледати рачуне, а што је најглавније стрпати у џеп тридесет круна дневнице, после нам се смејати како су нас преварили. Све је ово радио поп Вуле договорно са учом и намет протом и то у највећој тајности, јер су се бојали, да не би од нас когод дознао да долази намет прота, па су знали ато ми доznамо, да ће Маширевић одмаширати из Чортановаца. — Хтели су да превару и измеју нас, међутим измејали су сами себе.

— Када је намет прота са попом, учитељем и председником дошао да прегледа књиге и касу дочекају га наша два одборника црквене општине са речима: Шта ви тражите овде? Маширевић одговори да је дошао да прегледа касу и књиге црквене општине. — Одборници га запиташе: ко је њега посло и опуномоћио да то чини и запиташе председника је ли овај њему званично јавио да ће доћи? Председник одговори да није, него да је добио званичан акт у коме се јавља: да у понедељак 10. о. м. долази прота Јеремић као прота законите конзисторије. На то ће један од одборника запитати: Јесте ли ви прота Јеремић? Маширевић одговори да није. — Онда изволите маширати одавде, а баш кад сте ту, да нисте дошли џабе, може вас попа и учитељ одвести да прегледате у цркви мишоловке, јер наше књиге и касу нисте достојни, немате права, а и не дамо вам да прегледате, ви намет конзисторију. — Дакле још једном изволите се чистити одавде! Те закључаше одборници собу те им не дадоше ни близу касе.

Тако се фино проведе намет прота намет конзисторије онде у Чортановци; међутим јављају нам и Бешчани, да је и код њих тако прошао. Изволте „фина“ господо и надаље терати шпортове са автономијом, па ћемо вас још боље дочекати.

„Према свецу и тропар,
Према госту и пешкир“!

Проглас хрватско-српске коалиције.

Писали смо већ, да хрватско-српска коалиција „струже ув долину“. Истина виче, грди,

али што је год тражила о изборима, тога у прогласу њеном нема. Види се јасно не тражи ништа више, само власт.

Из Загреба нам јављају, да су се сви независни Срби згадили кад су прочитали тај проглас. У том прогласу нас Србе сасвим стрпаше у Хрвате, а о српском питању — ни речи.

Неће више дуго трајати, а чак и они заглупљени Срби увидеће: камо их води самостална странка.

Забавно поучна села.

Због бављења Срп. Народозборишне дружине биле су забавно поучна села прекинута.

Одбор за приређивање тих села решио је да их и даље приређује, те ће се идуће забавно поучно село одржати у Новом Саду у недељу 16. (29.) марта у великој дворани Хотел Мајера после подне тачно у 3 сата. На том селу говориће др. Лаза Бајић, читаће др. Миладин Свињарев а певаће Срп. рат. пев. друштво.

Истог дана приредиће се забавно поучно село на Новосадским Салашима и то: на Клиси где ће говорити професор Марко Вилић а читаће Душан Јованов професор. На малом Јарку говориће др. Ђорђе Тапавица а читаће Гојко Дамјанов, варошки мерник. А на Камендину говориће Кузман Миловановић а читаће Глиша Марковић.

На салашима одржаће се та села у дотичним школама после подне у 2 сата тачно.

Надамо се да ће и та забавно поучна села бити добро посећена као што су и досадања била.

Атентат на једног посланика.

Из Беча јављају: Познати социјалдемократски посланик Перштофер одономад као обично упутио се у уредништво „Радничког Листа". При улазу приметио је, како је поред њега промакао и горе хитао један човек, но ништа му се цела ствар није учинила сумњивом. Одједном одјекну прасак. Перштофер се обазре на све стране и приметио пред собом човека, који је већ подигао оружје, да пуца на њега и по други пут. Одјекнуо је и тај пуцањ, али и он не погоди. — Перштофер је појурио тад низ степенице доле, У том одјекну и трећи пуцањ. Но тај већ није био намењен Перштоферу. Атентатор је тај трећи пуцањ самом себи наменуо и тај је добро погодио. Смртоносно рањен срушио се. Атентатор се зове Игнац Полак, стар је 37 год. Вели се да није при чистој свести. Перштофера је први пуцањ само окрнуо лако а други оштетио само вимоки капут.

Гром упропастио лађу.

Из Квестовна јављају ову вест: Једрењачу „Еклипсе" која има запремине 1469 тона, постигла је у путу из Њукастла за Санфранциско велика несрећа. Путовала је већ била осамдесет пет дана, када се подиже ужасна бура. Муња за муњом, а гром за громом ударао је. Гром један погоди катарку, раскида је и баци на кров брода а овај цео ужасно уздрма. Гром је предњи део лађе пробушио и нестао у морским валима. Вода је кроз ту рупу почела одмах да куља у брод и момчадија је пуна четир дана неуморно и са великим напором помоћу пумпа прпела воду, која је продирала у брод. После тешког непрекидног рада, пуних четир дана и четир ноћи, увидеше, да је сав посао узалудан, брод не могу одржати над воденом површином. — Капетан брода Лачен заповеди тад, да се спусте у море чамци за спасавање. Тек што су се на чамци одмакли мало од брода, видеше где овога нестаде са морске површине. У мали чамци пуних петнајст дана по ужасној жеви борили су се морнари са морем. На послетку им нестаде воде и хране Три матрова су умрла, које су бацили у море и ове су одмах прождрли китови, који су непрестано пратили чамце. Та несрећа са бродом десила се девет стотина морских миља далеко од сандвичких острва. Морнари потпуно изнурени стигоше напослетку на своји чамци на једно од тих острва. Одмах их однеше у болницу а кад се мало окрепе однеће их даље неговање и лечење у Хонолулу

Српски соколи у Јаску.

Јављају нам из Јаска: Код нас је отпочео да ради српски соко са својих шеснајест соколова. Старешина је Љубомир Бојић а вођа Стева Абрамовић. Наши се соколи спремају најозбиљније да учествују на видовданском соколском слету у Београду.

Павле Хојчи и самостална банка

У суботу у ходнику саборском је једна већа група независних посланика претресала питање о самосталној банци. На том приликом ће запитати један члан Павла Хојчија, потпредседника четрдесет-осмашког клуба, иначе великог и угледног члана независне странке, шта ће бити онда, ако не подигну самосталну банку 1911. године. Павле Хојчи је тада одговорио ово:

„Питање банке је за ме питање, од којег апсолутно не могу попустити. Стећу на супрот сваком који није за то, да се самостална банка подигне. Продужи ли већина и влада уговор са мађарско-аустријском банком, ја ћу одмах повући конзеквенције, и стати у ред оних, који се боре за самосталну банку Не браним ма шта било, ма се све преврнуло али самосталну банку морамо имати.

Украли папино попрсје

Из Рима јављају, да су лопови продрли у чувену вилу Алдобрандини и из свечане дворане украли попрсје папе Климентија VIII. Ово попрсје сачињено је било из бронзе и тешко је преко две метарске центе. Попрсје то цењено је за једно од најчувенијих и најславнијих уметничких рукотвора.

Време

Према телеграфском извештају од 24. марта може се очекивати ладно, већином кишовито.

ЛИСТАК.

Модерно робље.

Роман

из живота босанских Срба.

Написао

Бошко Петровић.

(Наставак.) (92)

Кола етадоше. Хотел. Изнутра изјуре двије слуге са капама златнога поруба. Душан скочи и негледајући ни на кога, заиште од портира собу и одмах отиде горе, умије се и спреми, да иде некуда. Нешто га је вукло да одмах прегледа варош. Би јаше силно узбуђен и падаше му мисао на памет: у најгорем случају захвали ћу Пође главном улицом. Сами турски дућани, ниски, уски, прљави; улицом иду саме касаблије са накривљеним фесом, за њима сељаци, прљави, мршави, гладни и неодјевени. По турским дућанима виси печено месо; начичкано мухама и упљувано од њих, које заудара на лој и устајалост, црно и прљаво од неопраних руку дућанције; сва улица заудара од њега. Међу турским магазама, дућанима са дебелим гвозденим мандакама диже се по која нова сасвим модерна кућа, тако, да читава касаба даваше Душану слику једне старе босанке, која је метла шешир на главу, обукла на се сукњу са туником са модерним украсима и врпцама, али у свему одијелу видиш прекројене димије.

Но када је Душан мало даље одмакао, уједаред се нађе у сасвим модерној вароши. То је био крај у ком се налазила котарска власт, око ње бијаху махом све лијепе нове европејске зграде на један бој, у средини међу тим зградама дизала се католичка нова сазидана црква, са високом кулом, на којој су висила велика звона да се на далеко чује, када се богу моле побожни вјерни римокатоличке вјере

Са окупацијом је дошла и католичка најезда у ову некад српску и муслиманску касабу. Данас их је било у граду око једна хиљада. А гдје је Српство овога града? и нехотице се упита Душан, о којима је слушао да их такође овдје има. Успне се уз једну побочну улицу на брежуљак, да може да прегледа варош и да можда пронађе српски крај. И заиста, када се успео мало на више, угледа тамо доље бујан брдски поток, а с друге стране гомилу малих кућица са малим двориштима, а једва се изнад тих ниских кућерака уздизала кула од старе, буром, вјетром и прахом поцрнјеле српске цркве. То је био српски крај и српска црква, а све је лежало под брдом, куда сунце не допире.

Одкад је дошла Аустрија у ове земље, српско становништво поче уједаред нагло пропадати, а странци отеше мах и у трговини и у звањима. Српско становништво настрада нарочито услед пожара, који је букнуо некако изненада, случајно и на сасвим онакав начин као оно сарајевска јангија (пожар) кад је уништила силне српске милијоне, букнуо је дакле пожар и овдје на сасвим исти начин, те као оно у Сарајеву, тако исто и овдје захватио баш онај крај, гдје су били српски дућани, па као оно у Сарајеву, тако се исто и овдје није могло ништа спасти. Тако изгорјеше и српски дућани и српске куће и српске магазе с робом и све се претвори за један дан у прах и пепео. И нико не зна, откуда тај пожар, а десило се одмах некако, кад је Аустрија дошла у ове земље. Та су изгорјела земљишта од осиромашелих српских породица откупили странци и сазидали онај дио модерне вароши, гдје се налази котарска област, све куће званичника, посједника странаца и католичка црква са великим вртовима уиаоколо.

(Наставиће се).

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 23. марта 1908 год. (Бројавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 21 кр. — п. до 21 кр. — п.

Раж средње каквоће 20 кр. 80 п. до 20 кр. 90 п.

Овчан за храну 14 кр. 70 пот. до 15 кр. 10 пот.

Овчан за кување пива — кр. — п. до — кр. — п.

Зоб прве каквоће 16 кр. 30 п. до 16 кр. 60 п.

Зоб средње каквоће 15 кр. 80 п. до 16 кр. — п.

Кукуруз домаћи 13 кр. 30 пот. до 13 кр. 55 п.

Термини.

Жито за април 1908. 23 кр. 40 п. до 23 кр. 42 п.

Жито за октобар 17 кр. 16 п. до 17 кр. 18 п.

Раж за април 1908. — кр. — п. до — кр. — п.

Кукуруз за мај 1908. 13 кр 30 пот. до 13 кр. 32 п.

Све од 100 кила.

ПОТРЕБУЈЕМ

6 добрих радника

за моју опанчарску радњу.

301 2-6 Јован Коњевић

Ада.

ГРАОРИЦЕ

(ВИКЕ) семена

врло лепе, чисте, без воби за сејање, може се добити по К 19 — 100 клг. код

Ђорђа Петровића и Сина

305 2—6 Ириг (Срем).

Потребујем доброг

опанчарског

РАДЕНИКА

Плаћам: од ђона 40 филера, од варге 30 филера.

Посла има целе године.

ЈОВАН ГЕОРГИЈЕВИЋ

302 2—3 опанчар у Земуну.

Дражбени оглас.

На основу закључка донесеног у вредној одборској седници црквене општине, одржане у Жабљу 6. (19.) марта о. г. бр. 2. зап. ех 1908. овим се расписује дражба на мањак, која ће се држати 16. (29.) марта о. г. тачно у два сата по подне у српској вероисповедној школи ради оправке онога дела лимеког крова, што је ветар покварио и доле збацио.

Оправка има се онако урадити, како је то у прорачуну стављено, који се сваки дан у писарници црквено-општинског благајника видети може.

Процена по прорачуну за зидарски, грађевински и лимарски посао износи 4364 круне и 70 потура.

Ко хоће да буде учесник у дражби, мора у напред у име пишмаилука положити 10% у готовом новцу или у вредностним хартијама.

Други услови саопштиће се на дан дражбе.

У Жабљу 9. (22.) марта 1908.

Коста Апић,
председник.

Богољуб Чонкић,
перовођа.

I. 329 1—3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.